

ABDURAHMON JOMIY IJODIDA SHAXS KAMOLATI

A.Barotov

Chirchiq davlat pedagogika universiteti 4-kurs talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.8428452>

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'zining yuksak mazmunli asarlari bilan minglab muxlislari qalbidan joy olgan o'rta asrlarning buyuk shoiri va mutafakkirlari Abdurahmon jomiy ijodida "shaxs kamoloti" va komil insonni tarbiyalash g'oyasi shoirning ijod namunalari asosida tahlil etilgan.

Kalit so'zlar: Abdurahmon Jomiy, Alisher Navoiy, adabiyot, Samarqand, "Haft avrang", "Bahoriston"

ABDURAHMAN PERFECTION OF PERSONALITY IN SOCIAL WORK

Abstract: In this article, the great poet and thinker of the Middle Ages, Abdurrahman Jami, who has won the hearts of thousands of fans with his highly meaningful works, analyzes the idea of "personal perfection" and educating a perfect person based on the examples of the poet's work.

Key words: Abdurrahman Jami, Alisher Navoi, literature, Samarkand, "Haft Avrang", "Bahoristan"

АБДУРАХМАН СОВЕРШЕНСТВО ЛИЧНОСТИ В СОЦИАЛЬНОЙ РАБОТЕ

Аннотация: В данной статье великий поэт и мыслитель Средневековья Абдуррахман Джами, завоевавший сердца тысяч поклонников своими многозначительными произведениями, анализирует идею «личностного совершенства» и воспитания совершенного человека на основе на примерах творчества поэта.

Ключевые слова: Абдурахман Джами, Алишер Навои, литература, Самарканд, «Хафт Авранг», «Бахористан».

KIRISH

Ta'kidlash joizki, ikki buyuk mutafakkir – tojik shoiri Abdurahmon Jomiy va o'zbek shoiri Alisher Navoiy ijodini o'rganish tojik va o'zbek xalqlari do'stligi timsoli sifatida yuksak ma'naviyatli shaxsni shakllantirishga xizmat qiladi. Bu ikki buyuk fan va adabiyot namoyandalarning adabiy faoliyati, ijodi bugungi avlod uchun ibratdir. Abdurahmon Jomiy o'zining yuksak mazmunli asarlari bilan minglab muxlislari qalbidan joy olgan o'rta asrlarning buyuk shoir va mutafakkirlaridan biridir. Jomiy ijodi o'zidan oldingilar ijodining o'ziga xos jamlanmasidir.

Abdurahmon Jomiy hayoti, faoliyati va adabiy merosiga respublika va xorijda ko'plab ilmiy maqolalar, monografiyalar, asarlar bag'ishlangan. Ayniqsa, olimlar A. Afsahzod, I. Batyanov, A.N.Boldirev, I.N.Beryozin, I.S.Braginskiy, J. Bobokalonova, V. Derjavin, I. X. Karimova, F. Hadizoda va boshqalar o'z asarlarida shoirning adabiy merosini tadqiq qildilar. Bugun ham shoirning bebaho asarlari har doimgidek dunyo ahlining e'tiborini tortadi, chunki Abdurahmoni Jomiy o'z hayotligida ham yetuk fan va adabiyot arbobi, olim, qomusiy olim va buyuk mutafakkir, ma'naviyat ustoz sifatida alohida obro' va shon-sharafga ega edi.

ASOSIY QISM

Nuriddin Abdurrahmoniy Jomiy 1414 yilda Xurosonning Jomiy viloyatida tug'ilgan. Jomiyning otasi va bobosi fazilatli, bilimdon kishilar edi. Jomiy to'rt yoshidan maktabga boradi. 11 yoshida ularning oilasi Hirot shahriga ko'chib o'tadi. Jomiy Hirot va Samarqand madrasalarida tahsil olib, o'z davrining aksariyat ilmlarini o'rgangan, olim, qomusiy, shoir va buyuk mutafakkir

sifatida shuhrat qozongan. Abdurahmoni Jomiy 1492-yilda Hirot shahrida vafot etgan, qabri shoir asarlarini minglab muxlislarining ziyoratgohidir.

Abdurahmoni Jomiy kelajak avlodlar uchun boy va qimmatli meros qoldirdi. Shoir ijodi qasida, gʻazal, hikoyat va boshqa asarlardan iborat. Ayniqsa, lirik va axloqiy janrlar yaratishda Jomiy oʻziga xos isteʼdodga ega edi. “Haft avrang” asari uning eng yirik badiiy asari hisoblanib, Nizomiy Ganjaviy va Amir Xusravi Dehlaviyning “Xamsa”sidan keyin yozilgan va bu bilan shoir “Xamsa” hikoyalari sonini 7 taga yetkazgan. «Haft avrang» «Silsilat-uz-zahab», «Sulaymon va Absol», “Tuhfat-ul-ahror”, “Sabhat-ul-abror”, “Yusuf va Zulayho”, “Layli va Majnun” va “Iskandariy hikmat” kabi asarlari ezgulik, olijanoblik, pok muhabbat, adolat va yuksak insoniy axloqni targʻib etishga bagʻishlangan.

Abdurahmon Jomiy ijodi va jahon adabiyotida “Bahoriston” maʼrifiy asari alohida oʻrin tutadi. Saʼdiy Sheroziyning “Guliston” uslubida yozilgan. Asar til va ifoda uslubi jihatidan juda sodda boʻlib, X asr nasrining yorqin namunasi sanaladi. “Bahoriston” sakkiz bobdan iborat boʻlib, har bir bob kichik axloqiy hikoyalarni oʻz ichiga oladi. Donishmandlar hikoyalari, buyuklarning nasihat va hikmatlari, adolati, ezgu insoniy axloqi asarning asosiy mavzularini tashkil etadi. Olimlarning fikricha, bu asar birinchi navbatda A. Jomiy tomonidan oʻgʻlining tarbiyasi uchun yaratilgan boʻlib, adib bu asarida tarbiya mavzusida qimmatli fikr va mulohazalarni bildirgan.

Abdurahmoni Jomiy “Bahoriston” turkum hikoyalarida ilm-fanning jamiyat taraqqiyotidagi ahamiyatini koʻrsatib, ilmning cheksiz dengiz ekanligini, uning shoxlari koʻp ekanligini taʼkidlaydi. Shoirning fikricha, inson oʻta zarur boʻlgan ilmni toʻliq oʻrganishi kerak. Bundan tashqari, inson oʻrgangan ilmni amalda qoʻllashi kerak.

Shunisi qiziqki, shoir “Bahoriston” asarida oltinchi bobda bir latifani tilga oladi, bu latifaning maʼno va mazmuni kelajakda professional shifokor boʻlishi kerak boʻlgan tibbiyot talabalari uchun katta ahamiyatga ega. Bu hikoya satirik tarzda yaratilgan boʻlib, oʻsha davr tabiblarining bilimsizligininig salbiy oqibatlari haqida hikoya qiladi.

Yuqorida aytib oʻtganimizdek, A. Jomiy “Oʻlikdan uyalaman” latifasida oʻz davri tabiblarining bilimsizligi, tajribasizligi va boshqa xususiyatlarini tanqid qiladi. Bunday nodon tabiblar qoʻlidan koʻp odamlarning halok boʻlganini shoir nafrat bilan yozgan. Jomiy ushbu latifaning oxiriga muallifning oʻz davri tabiblari haqidagi fikrini umumlashtiruvchi bayt qoʻshgan. Xalq latifasi bilan Jomiy oʻrtasida til jihatidan unchalik farq yoʻq.

Masalan, Jomiy versiyasidagi latifa:

“Ular qabristonga borganingizda boshingizga niqob kiyib olgan tabibni koʻrishdi. Sababini soʻradilar. U aytdi: Bu oʻliklardan uyalaman, chunki, hammasi men bergan dorini ichib oʻlgan.

XULOSA

Muallif ushbu hikoyasida sogʻayib ketish umidida yoniga kelgan bemorga birinchi yordam koʻrsata olmaydigan, yaʼni kasbiy mahorati yoʻq, masʼuliyatsiz, layoqatsiz shifokorni kinoya bilan tasvirlaydi. Parchani oʻqib chiqqach, kelajakda shifokor boʻlmoqchi boʻlgan talaba masʼuliyatli va yuqori malakali shifokor boʻlishi uchun yaxshi kasbiy bilim va koʻnikmalarga ega boʻlishi kerak degan xulosaga keladi. Umuman olganda, “Bahoriston” asari XV asrdagi mehnatkash xalqdan tortib podshohgacha boʻlgan barcha tabaqa kishilarining xarakterini ifodalagan, anʼana va urf-odatlarini oʻzida mujassam etgan ensiklopediyadir.

Abdurahmon Jomiy oʻz davrining buyuk insonparvari boʻlib, hunarmand, dehqon, sanʼat namoyondasi kabi oddiy insonlarning muhabbatini himoyachi, ustoz va chinakam doʻst oʻrnida qozona olgan. Abdurahmon Jomiy hayotligida omma eʼtirofini qozongan, jamiyat, ilm-fan, falsafa, sanʼat, shoirona soʻzlash mahoratida baobroʻ inson boʻlgan. Bularning barchasiga buyuk

Jomiy nomini asrlarga muhrlab qo'ygan uning umuminsoniy shoirona merosi sabab bo'lgan bo'lib, mahorati qarshisida nafaqat Sharqning ma'rifatparvar donolari, balki sharqiy davlatlarning mag'rur hukmdorlari ham bosh eggan.

Adabiyotlar

1. Islom entsiklopediyasi. Shayx Abdulaziz Mansur tahiri ostida. T.: "O'zbekiston milliy entsiklopediyasi" Davlat ilmiy nashriyoti, 2017. 672 bet. (169 bet)
2. Бертельс Е. Э., 1965 . Бертельс Е. Э Навои и Джами. - М., 1965, Избранные труды. -195 с.
3. Гафуров Б. Таджики. кн. Душанбе, Ирфон, 1989 с.